

ارزیابی اثرات فرهنگی و روانشناختی پارکهای شهری بر شهروندان (مطالعه موردی: شهر تهران)

مهندس هانیه اخوت-کارشناسی ارشد معماری منظر، دانشگاه تربیت مدرس
دکتر علی اکبر تقوایی-استادیار گروه شهرسازی، دانشگاه تربیت مدرس

چکیده:

این مقاله با هدف ارزیابی میزان اهمیت پارکهای شهر تهران از دیدگاه شهروندان ساکن در تهران و بررسی نقش روانی - اجتماعی پارکها در زندگی شهروندان تهرانی تنظیم گشته است. روش جمع آوری اطلاعات در این پژوهش از نوع میدانی و توزیع پرسشنامه صورت گرفته است، پرسشنامه ها در همه روزهای هفته اعم از تعطیل و غیر تعطیل در ۷ مورد از پارکهای شهر تهران شامل جمشیدیه، لاله، ملت، قیطریه، پلیس، چیتگر و قائم در همه ساعات روز و در قسمتهای مختلف پارک پخش شده است. اندازه نمونه در این تحقیق $n=723$ می باشد. که ۵۲٫۷٪ را زنان تشکیل داده اند. پس از دریافت داده ها و ارزیابی آنها چنین نتیجه می شود که پارکهای شهری تأمین کننده بسیاری از نیازهای جسمی و روحی افراد ساکن در شهر تهران هستند ولی متأسفانه بسیاری از مردم از میزان پارکها و فضای سبز در شهر تهران احساس نارضایتی می کنند. علاوه بر این نتایج نشان می دهد که گروه های سنی مختلف انگیزه های مختلفی برای حضور در پارک دارند. لذا طراحان فضای سبز جهت طراحی پارکی کارآمد باید به احتیاجات تمامی گروه های سنی در طراحی پارک توجه کنند. این ارزیابی کیفی به عنوان راه حلی جهت تسهیل در دستیابی به شهر پایدار مطرح می شود.

واژه های کلیدی: پارکهای شهری، شهر تهران، شهروندان، شهر پایدار

مقدمه

متفاوتی را منجر شده است، یکی از مهم ترین این راهبردها توسعه پایدار شهری می باشد که جنبشهای نوین شهرسازی شامل جنبش نوسنت گرایی، جنبش بازسازی محیط زیست شهری و جنبش پارک سازی را باعث شده و در نهایت پیامد آنها ارتباط بیشتر شهروندان با طبیعت بوده است پارکهای شهری امکان فعالیتهای گروهی اعم از فعالیتهای تفریحی ورزشی و هنری را فراهم نموده و مکان ایده آلی برای گذراندن اوقات فراغت و تبادلات فرهنگی، اجتماعی محسوب می شوند. ایجاد زمینه برای انجام فعالیتهای متنوع در ساعات و زمانهای مختلف به

انسان امروزی به دلیل نحوه توسعه شهری و روبرویی با الگوی زندگی جدید ارتباط گذشته خود را با طبیعت از دست داده است؛ این فقدان ارتباط در زندگی روزمره و همچنین فشارهای محیط مصنوع زمینه ساز مشکلات روحی و جسمی برای وی شده است. امروزه شهرسازان علاوه بر تلاش برای تأمین امکانات مطلوب زندگی شهری در پی تجدید ارتباط انسان با طبیعت هستند، از این رو موضوع ارتباط با طبیعت و ایجاد و حفظ محیطهای طبیعی درون شهری و برقراری ارتباط فعال با طبیعت راهبردهای

فراهم شود که کمی از این حجم وسیع دود و غبار کاسته شود، این بار نگاه‌ها باید از لابه‌لای آسمان‌خراش‌ها بگذرد. گذران اوقات فراغت در پارک‌ها و بهره‌مندی از هوای مطبوع و دلپذیر آنها در کنار سایر امکانات فرهنگی، علمی و تفرجگاهی تنها به این دلیل که پارک‌ها و فضاهای سبز شهری در برگیرنده اثرات تغییر فصول و حالات متفاوت و زیبایی و خلاقیت است، نه تنها باعث تقویت روحیه شهروندان می‌شود بلکه باعث بوجود آوردن امکانات متعدد با اقله‌های وسیع برای هر فرد نیز می‌شود (مفیدی، ۱۳۸۰).

جین جیکوب منتقد شهرسازی معاصر معتقد است که «پارک باید در جایی باشد که زندگی در آن موج می‌زند. جایی که در آن کار، فرهنگ و فعالیتهای بازرگانی و مسکونی است، تعدادی از بخشهای شهری دارای چنین نقاط کانونی ارزشمندی از زندگی هستند که برای ایجاد پارکهای محلی یا میادین عمومی مناسب به نظر می‌رسند» (۱) (JACOBS, ۱۹۸۶). جیکوب در جایی دیگر پس از توصیف چند پارک خالی از جمعیت این سوال را مطرح می‌کند - برآستی چرا چنین است که مردم در جاهایی هستند که پارک نیست و پارک‌ها در جاهایی هستند که مردم نیستند؟ (۲) (JACOBS, ۱۹۸۶). بدترین پارکهای دارای مشکل آنهاست؟ هستند که در مکانهایی که مردم از کنار آنها نمی‌گذرند و تمایل به چنین کاری نیز ندارند، قرار دارند (۳) (JACOBS, ۱۹۸۶). از این رونوع نگرش شهروندان به پارکهای موجود در سطح شهر توجه و پیگیری است؛ ولیکن تا کنون با وجود اهمیت ویژه این مطلب چندان به آن پرداخته نشده است.

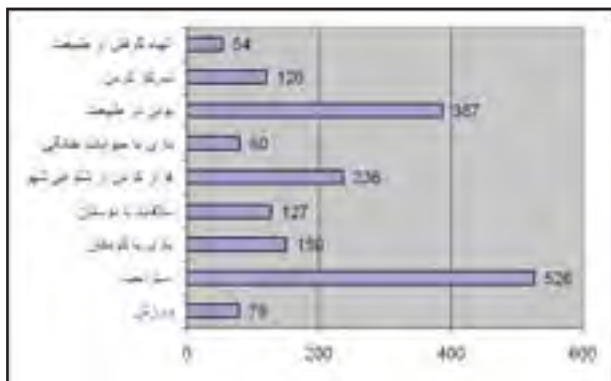
روش شناسی

از آنجایی که هدف اصلی این پژوهش، شناسایی میزان رضایت مردم از میزان فضای سبز شهری تهران و کشف انگیزه شهروندان

بهره برداری بهینه از امکانات محدود شهر کمک نموده، فرصت و امکان ارتباط با فضاهای طبیعی را برای شهروندان افزایش می‌دهد و در ارتقای رشد جسمی و روحی آنها تأثیر شگرفی دارد. (Millward, ۱۹۸۸). برقراری سلامت اجتماعی در سطح شهر به عنوان یکی از اصول شهر پایدار مطرح است. اگر در یک شهر به اصول پایداری و توسعه پایدار توجه شود، آن شهر پایدار بوده و توسعه آن نیز پایدار خواهد بود، (صالحی، ۱۳۷۹) بنابراین ارتقای بهره‌وری اجتماعی پارک‌ها در شهرهای جدید از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. امروزه در کلان‌شهر تهران شاهد مشکلات بسیاری از جمله رشد جمعیت، افزایش بی‌رویه ساخت و ساز، تخریب طبیعت جهت ساختمان‌سازی آلودگی هوا و... هستیم که این شهر را از اصول پایداری شهرها دور کرده و مشکلات اجتماعی فراوانی را سبب گشته است. در این مقاله میزان رضایت شهروندان تهرانی از فضای سبز شهری تهران مورد ارزیابی قرار گرفته و انگیزه‌های مختلف آنها جهت حضور در پارک سنجیده می‌شود. شناخت این انگیزه‌ها طراحان فضای سبز را یاری داده تا طراحی مناسب‌تر و هماهنگ‌تر با نیازهای مردمی را صورت دهند؛ در نتیجه شهروندان بیشتری را به سوی پارک‌ها جذب کنند و بهره‌وری اجتماعی از پارک‌ها را ارتقاء بخشند.

بررسی اثرات روانی - اجتماعی پارک‌ها بر زندگی شهروندان
 امروزه اثرات روانی - اجتماعی فضای سبز در شهرها که زندگی ماشینی در تمام اجزای زندگی انسان شهری نفوذ و تسلط پیدا کرده، اهمیت ویژه‌ای یافته است. در عصری که تکنولوژی مدرن بین انسانها جدایی افکنده و روابط اجتماعی انسانها را تحت الشعاع خود قرار داده است، هر عاملی که بتواند این فاصله را کم کند، قابل ستایش است. (سعیدنیا، ۱۳۸۳) پارک‌ها با داشتن این قابلیت محلی مناسب را برای تعاملات اجتماعی، گذراندن اوقات فراغت، تفریح و تفرج و استفاده از زیبایی‌های طبیعت فراهم ساخته و به عبارتی، طبیعت را به درون شهرها آورده است. گیاهان به عنوان اجزای اصلی فضاهای شهری علاوه بر تعیین شکل و فرم شهر به دلیل خصوصیات ویژه خود نقش پر اهمیتی را در بهسازی محیط ایفا می‌کند. فقر روحی حاکم بر جامعه شهروندان تهرانی در نتیجه عوامل اجتماعی، موضوع تازهای نیست؛ بسیاری از شهروندان تهرانی که محروم از ارتباط نزدیک و صمیمی با طبیعت هستند نه تنها به کلی با طبیعت زنده بیگانه‌اند بلکه حتی آسمان پر ستاره شهرشان را هم هرگز بصورت طبیعی ندیده‌اند، چرا که آسمان شهر همیشه غرق در دود و انبوه آلاینده‌ها است و حتی اگر شرایطی

نمودار ۱ به صورت ذیل به دست آمد.

نمودار ۱: انگیزه های جسمی شهروندان تهرانی جهت حضور در پارک

تحلیل این نمودار نشان می دهد که بیشترین انگیزه جسمی شهروندان برای آمدن به پارک «استراحت کردن» می باشد که در حدود ۷۲٫۷٪ را به خود اختصاص داده است انگیزه «بودن در طبیعت» با ۵۳٪ و فرار از شلوغی شهر با ۳۲٫۶٪ در اولویت های بعدی از لحاظ درجه اهمیت قرار گرفته اند. کمترین درصدها به گزینیه «الهام گیری از طبیعت» و «بازی با حیوانات خانگی» تعلق دارد. تحلیل درصدهای به دست آمده نشان می دهد که شهروندان ساکن در شهر تهران بیش از هر چیز به مکانی جهت استراحت و آرامش نیاز دارند و لذا جهت ارضای چنین نیازی پارکها و فضاهای سبز شهری را برگزیده و به آنجا پناه می برند. از این رو پارکهای شهری بایستی به گونه ای طراحی شوند که امکانات استراحت و آرامش جسمی و فکری شهروندان را فراهم نمایند. نکته دیگری که در این نمودار دیده می شود عدم توجه شهروندان تهرانی به مسئله ورزش و اهمیت ندادن به این مسئله است؛ به طوری که تنها ۱۰٪ از افراد برای ورزش کردن به پارک می آیند. با توجه به اینکه ورزش باعث سلامت افراد جامعه و در نهایت سلامت اجتماعی می گردد، تدوین برنامه های تبلیغی و آموزشی جهت جذب هرچه بیشتر شهروندان تهرانی به ورزشهای گروهی و انفرادی در پارکها می تواند در بهبود کیفیت سلامت اجتماعی جامعه نقش اساسی داشته باشد. (المبو، ۱۳۷۶)

تهرانی برای حضور در پارکهای شهری می باشد، لذا روش این مطالعه توصیفی از نوع پیمایشی است که با بهره گیری از منابع اسناد و مدارک مرتبط با تحقیق از پرسشنامه نیز در بستر تحقیقی میدانی بهره گیری شده است.

این آمارگیری در تابستان سال ۱۳۸۷ انجام شده به نحوی که پرسشنامه ها در همه روزهای هفته اعم از تعطیل و غیر تعطیل در پارکهای جمشیدیه، لاله، ملت، قیطریه، پلیس، چیتگر، قائم در همه ساعات روز و در قسمتهای مختلف پارک توزیع گشته است. در کل ۱۲۰۰ پرسشنامه پخش گردید. ۶۰٪ از پرسشنامه ها برگردانده شد. بنابراین اندازه نمونه در این تحقیق $n=723$ می باشد. که ۵۲٫۷٪ از پاسخ دهندگان جنس مونث بودند، در محدوده سنی ۱۵ تا ۶۵ سال و میانگین رنج سنی ۴۲ سال. سوالات پرسشنامه در شناسایی ارزیابی و میزان سنجی رضایت شهروندان تهرانی از وضعیت پارکهای موجود در سطح شهر در ابعاد گوناگون تنظیم شده اند و به صورت سوالات بسته پاسخ و باز پاسخ ارائه شده است. سوالات بسته پاسخ به دو صورت مقیاس چند درجه ای و تعیین اولویت ارائه شدند و از طرح زیاد سوالات باز پاسخ به منظور افزایش ضریب پاسخ دهی شهروندان و ارتقاء مؤثر درستی آنها پرهیز شده است.

سوالات تحقیق

سوالاتی که در اینجا مطرح می شوند در زیر آمده است:

- ۱- انگیزه های جسمی و فیزیکی شهروندان برای آمدن به پارک:
 - ۱-۱) به چه علت به پارک می آید؟ (۱-۲) در پارک بیشتر چه فعالیتهایی انجام می دهید؟ (۱-۳) به چه امکاناتی در پارک بیشتر نیاز پیدا می کنید؟
- ۲- انگیزه های روحی و روانی شهروندان برای حضور در پارک: (۱-۲) هنگام حضور در پارک چه احساسی به شما دست می دهد؟ (۲-۲) آیا این احساس به بهتر زیستن شما کمک می کند؟ (۲-۳) تا چه حد این احساس برای شما اهمیت دارد؟
- ۳- آیا از میزان پارکهای موجود در شهر خود (تهران) احساس رضایت می کنید؟
- ۴- آیا حضور در پارک در زندگی روزمره شما تأثیر می گذارد؟ چنانچه جواب مثبت است چگونه آن را توضیح دهید؟

ارزیابی انگیزه های جسمی شهروندان جهت حضور در پارک

پس از دریافت داده ها و تجزیه تحلیل داده ها در نرم افزار Excel

بدترین پارکهای دارای مشکل آنهایی هستند که در مکانهایی که مردم از کنار آنها نمی گذرند و تمایل به چنین کاری نیز ندارند، قرار دارند

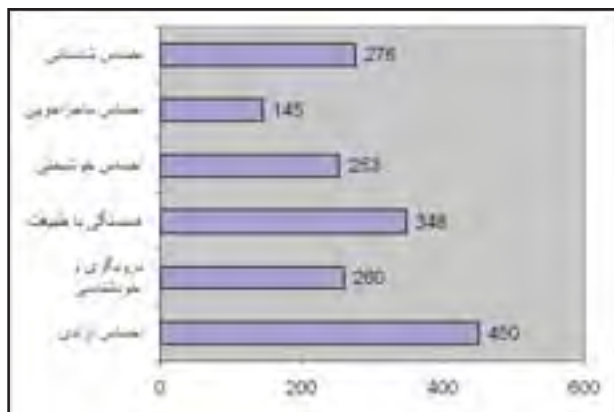
جدول ۱: آزمون معنی داری ANOVA جهت مشخص شدن انگیزه های افراد در سنین مختلف

درجه معنی داری	F	$\Sigma fx^2/d.f$	d.f	Σfx^2	بازه سنی مفروض ***	مقایسه ها
*,*۰۸*	۳,۰۹۴	۰,۲۹۴	۱۰	۲,۹۴۱	خارج دامنه	ورزش
		۰,۰۹۵	۷۱۳	۶۸,۱۷	داخل دامنه	
*,*۰۰۱**	۵,۱۵۲	۰,۸۱۵	۱۰	۸,۱۵۸	خارج دامنه	استراحت
		۰,۱۵۸	۷۱۳	۱۱۲,۹۵۲	داخل دامنه	
***	۱۰,۶۶۱	۱,۳۹۷	۱۰	۱۳,۹۷	خارج دامنه	بازی با کودکان
		۰,۱۳۱	۷۱۳	۹۳,۶۸۹	داخل دامنه	
*,*۰۲۳*	۲,۶۴۱	۰,۲۷	۱۰	۲,۷۰۲	خارج دامنه	دیدار دوستان
		۰,۱۰۱	۷۱۳	۷۲,۱۷۱	داخل دامنه	
**	۶,۸۴۴	۱,۲۷۳	۱۰	۱۲,۷۳۱	خارج دامنه	مشاهده طبیعت
		۰,۱۸۶	۷۱۳	۱۳۲,۹۹۴	داخل دامنه	
*,*۰۰۱**	۶,۲۷۳	۱,۱۲۳	۱۰	۱۱,۲۳۲	خارج دامنه	فرار کردن از شلوغی شهر
		۰,۱۷۹	۷۱۳	۱۲۸,۲۳۱	داخل دامنه	
**	۴,۶۴۲	۰,۷۱۵	۱۰	۷,۱۵۴	خارج دامنه	تمرکز کردن
		۰,۱۵۴	۷۱۳	۱۱۰,۱۲۴	داخل دامنه	
*,*۰,۰۶*	۱,۲۷۳	۰,۱۲۱	۱۰	۱,۲۱۳	خارج دامنه	الهام گرفتن از طبیعت
		۰,۰۹۵	۷۱۳	۶۸,۱۴۷	داخل دامنه	
*,*۰,۰۳۲*	۲,۰۷۶	۰,۲۴۵	۱۰	۲,۴۵۱	خارج دامنه	بازی با حیوانات خانگی
		۰,۱۱۸	۷۱۳	۸۴,۲۳۱	داخل دامنه	

*درجه معنی داری برای $P < 0,05$

**درجه معنی داری برای $P < 0,001$

***دامنه انتخابی مفروض: $20 < X < 64$

نمودار ۲: انگیزه‌های اصلی روحی و روانی افراد جهت حضور در پارک

این نظرخواهی نشان می‌دهد که اکثریت مردم از تعداد پارکهای شهری در تهران احساس رضایت ندارند و با توجه به نقش اساسی پارکهای شهری در بهتر زیستن افراد و بهبود کیفیت فیزیکی شهر لازم است که بر کمیت و کیفیت پارکهای این شهر افزوده شود.

این در حالیست که ۴۸٪ از افراد احساس همبستگی با طبیعت و ۳۸٪ از آنها احساس شادمانی را انتخاب کرده‌اند. شناخت چنین تأثیرات مثبتی بر روح و روان شهروندان، نشان می‌دهد که سلامت روانی جامعه با میزان فضای سبز شهری و پارکها در سطح شهر رابطه مستقیم دارد. با مشاهده نمودار ۳ که اهمیت این احساسات را از دیدگاه شهروندان نشان می‌دهد، میزان تأثیرپذیری افراد از پارکها واضح تر می‌گردد، به طوری که ۸۵٪ از افراد گزینه «مهم است» و ۷۸٪ از آنها «خیلی مهم است» را برگزیدند. چنین درصدهایی ضرورت وجود این احساسات را برای شهروندان ساکن در تهران نشان می‌دهد و مشخص می‌سازد که برای ارتقاء بهره‌وری اجتماعی از پارکها بایستی بخش قابل توجهی از سطح شهر به پارکها اختصاص یابد و نیز مکانیابی آنها به گونه‌ای صورت گیرد که شهروندان به سهولت به چنین فضاهایی آمده و سلامت روانی خود را باز یابند. (مجنونیان، ۱۳۷۴)

از طرفی دیگر تحلیل آزمون معنی داری در بین گروه‌های سنی مختلف (جدول ۱) نشان می‌دهد که افراد در سنین مختلف نیازهای متفاوتی از هم داشته و با افزایش سن انگیزه‌های افراد برای حضور در پارک تغییر می‌یابد به گونه‌ای که فعالیتهای ورزش، دیدار دوستان و بازی با حیوانات خانگی بیشتر توسط شهروندان جوان تر ($20 < X < 42$) و فعالیتهای استراحت، بازی با کودکان و فرار از شلوغی شهر بیشتر توسط افراد مسن تر ($42 < X < 64$) انتخاب شده است. (متغیر X سن افراد است و میانگین رنج سنی ۴۲ سال است.)

ارزیابی انگیزه‌های روحی و روانی شهروندان جهت حضور در پارک

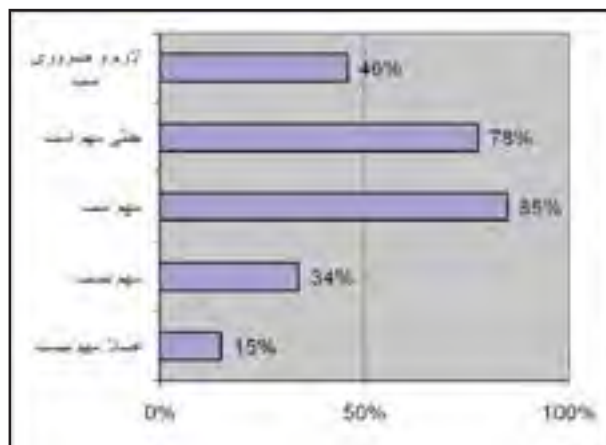
اثرات مثبت فضای سبز و پارکها بر روح و روان انسانها امری انکارناپذیر است و در حقیقت ارتقای شرایط روحی و روانی شهروندان از مهم ترین اهداف احداث پارکها و در ادامه آن توسعه پایدار شهری است. تحلیل نمودار ۲ نشان می‌دهد ۶۲٪ افراد در پارک احساس آزادی و رهایی می‌یابند. این احساس آزادی را می‌توان به ترافیک آلودگی هوا و آلودگی صوتی شلوغی و سرو صدای شهر و سایر فشارهای روحی روانی که هر روزه شهروندان تهرانی را تهدید می‌کند، نسبت داد. در واقع افراد ساکن در تهران جهت کاهش فشارهای عصبی وارده بر آنها و تمدد اعصاب به پارکها پناه آورده و احساس رهایی از دغدغه‌های روزمره را می‌یابند؛

اثرات مثبت فضای سبز و پارکها بر روح و روان انسانها امری انکارناپذیر است و در حقیقت ارتقای شرایط روحی و روانی شهروندان از مهم ترین اهداف احداث پارکها و در ادامه آن توسعه پایدار شهری است. تحلیل نمودار ۲ نشان می‌دهد ۶۲٪ افراد در پارک احساس آزادی و رهایی می‌یابند. این احساس آزادی را می‌توان به ترافیک آلودگی هوا و آلودگی صوتی شلوغی و سرو صدای شهر و سایر فشارهای روحی روانی که هر روزه شهروندان تهرانی را تهدید می‌کند، نسبت داد

چگونگی تأثیرگذاری پارکها در بهبود کیفیت زندگی شهروندان

پس از بررسی نظرات شهروندان در جواب به سوال تشریحی «آیا حضور در پارک در زندگی روزمره شما تأثیر می‌گذارد؟ چنانچه جواب مثبت است چگونگی آن را توضیح دهید؟» پاسخهای مختلفی به دست آمد که بر حسب نوع جوابها در سه گروه تعیین شده در جدول ۲ تقسیم بندی شدند؛ به طور کلی نیروبخشی به انسان، رفاه و آرامش انسان و تأمین نیازهای روحی و معنوی انسان از مهم ترین تأثیرات پارکها بر کیفیت زندگی شهروندان شناسایی شدند.

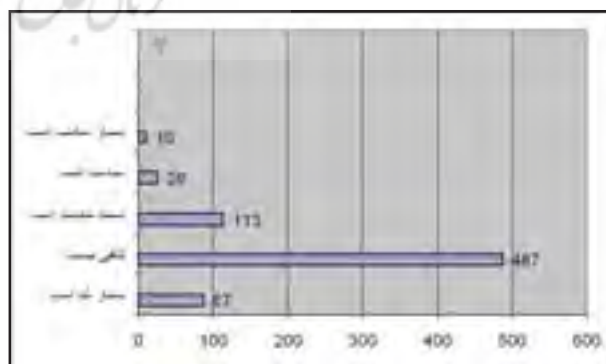
جدول ۲: دسته بندی پاسخهای تشریحی شهروندان به سوال میزان اهمیت پارکهای شهری در زندگی روزمره

نمودار ۳: ارزیابی میزان اهمیت احساسات روحی حاصل شده در پارک از دیدگاه شهروندان

ارزیابی میزان رضایت مندی شهروندان از میزان پارکهای موجود در تهران

همان طور که در نمودار ۴ دیده می‌شود ۶۷٪ از شهروندان تهرانی معتقدند میزان پارکهای موجود شهری به نسبت وسعت شهر تهران کافی نیست و بایستی ارتقاء یابد. ۱۵٪ از افراد میزان پارکها را نسبتاً مناسب ارزیابی کرده اند و ۱۲٪ این میزان را بسیار کم دانسته اند. در مجموع این نظرخواهی نشان می‌دهد که اکثریت مردم از تعداد پارکهای شهری در تهران احساس رضایت ندارند و با توجه به نقش اساسی پارکهای شهری در بهتر زیستن افراد و بهبود کیفیت فیزیکی شهر لازم است که بر کمیت و کیفیت پارکهای این شهر افزوده شود.

نمودار ۴: میزان رضایت مندی شهروندان تهرانی از پارکهای موجود در شهر

دسته بندی موضوعی	پاسخهای تشریحی
نیروبخشی به انسان	باعث حفظ تعادل جسمی و روحی می‌شود.
	باعث عملکرد بهتر در فعالیتهای روزانه می‌شود.
رفاه و آرامش انسان	نگرانی‌های روزانه ام را فراموش می‌کنم.
	از استرسها و تنشهای داخل شهر دور می‌مانم.
	از عاداتهای هر روزه ام فاصله می‌گیرم.
تأمین نیازهای روحی و معنوی انسان	حضور در طبیعت به زندگی ارزش و ماهیت می‌بخشد.
	جوهره وجودی انسان از عناصر طبیعت است.
	طبیعت پایه و اساس زندگی است.

جمع بندی و نتیجه گیری

در این پژوهش انگیزه ها و اهداف ساکنین شهر تهران جهت حضور در پارکهای شهری مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل را به این صورت می توان بیان کرد: اول، پارکهای شهری تأمین کننده بسیاری از نیازهای جسمی و روحی افراد ساکن در شهر تهران هستند ولی متأسفانه بسیاری از مردم از میزان پارکها و فضای سبز در شهر تهران احساس نارضایتی می کنند. (با توجه به نمودار ۴) این مسئله نشان می دهد کلانشهر تهران از اصول پایداری شهرها فاصله زیادی داشته و بنابراین برای رسیدن به شهری پایدار باید به احداث و بهبود طراحی پارکها برای جذب بیشتر مردم توجه دقیق تری مبذول داشت. دوم، گروه های سنی مختلف انگیزه های مختلفی برای حضور در پارک دارند و طراحان فضای سبز برای طراحی پارکی کارآمد باید احتیاجات تمامی گروه های سنی را در نظر گیرند. به طور کلی آنچه از دیدگاه محیط اجتماعی در ارتباط با فضای سبز شهری اهمیت دارد، میزان فضای سبز عمومی است؛ یعنی فضای سبزی که رفت و آمد عموم در آنها بدون مانع باشد. از این رو هرچه فضای سبز عمومی در جذب جمعیت و خدمات رسانی به مردم موفق تر باشد، بهره وری اجتماعی فضاهای سبز نیز ارتقاء بیشتری خواهد یافت. چنانچه طراحان پارکها بتوانند از طریق تمهیدات مختلف اطمینان مردم را برای گذراندن اوقات فراغت در پارکها جلب نمایند، کیفیت زندگی شهروندان امروز و همچنین نسلهای آینده به صورت چشمگیری بهبود یافته و در نتیجه می تواند در توسعه پایدار شهری تأثیر مثبتی داشته باشد.

یادداشتها

۱- Jacobs , Jane , The Death and Life of Great American Cities , Oxford University Press, 1986 , P.121

۲- رجوع شود به یادداشت ۳، ص ۱۵۴

۳- رجوع شود به یادداشت ۳، ص ۱۷۲

منابع و مراجع

- ۱- سعیدنیا، احمد، فضای سبز شهری، از سری کتابهای کتاب سبز شهرداری ها، انتشارات سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور، ۱۳۸۳
- ۲- لقای، حسینعلی، برنامه ریزی و طراحی فضای سبز شهری، فصلنامه علمی فضای سبز، سال ۲، شماره ۵ و ۶
- ۳- مفیدی، سید مجید، مفهوم معماری پایدار، سومین همایش بهینه سازی مصرف انرژی در ساختمان، تهران، ۱۳۸۰
- ۴- صالحی، اسماعیل، گزارش از اجلاس جهان توسعه پایدار، مجله شهرداری ها، سال چهارم، شماره ۴۲، ۱۳۷۹
- ۵- مجنونیان، هنریک، مباحثی پیرامون پارکها، فضای سبز و تفرجگاه ها، سازمان پارکها و فضای سبز تهران، ۱۳۷۴
- ۶- المبو، د.ج.، نگرشی به مسائل فضای سبز شهری در کشورهای فقیر و غنی، فصلنامه علمی محیط زیست، دوره دوم، سال اول، ۱۳۶۷
- ۷- Chiesura , Anna, The role of urban parks for the sustainable city, Landscape and Urban planning , August 2003
- ۸- Jacobs , Jane , The death and life of great American Cities , Published in Oxford University Press, 1986
- ۹- Millward, A. , Mostyn , B., People and nature in cities, The social aspect of planning and managing natural parks in urban areas , Urban Wildlife , Nature Conservancy Council, 1988
- ۱۰- www.cityofgreen.org/departments/parks_recreation/images/2008BeginnerDanceRegistrationForm.pdf
- ۱۱- www.greenthumbnyc.org/ - ۳۹k
- ۱۲- www.healthyweightkids.org/Kidstriv008_Brochure_Final.pdf